

Tot recordant Pau Vila . . . i les nostres escoles

Com n'estareu assabentats, aquest estiu, als seus 99 anys morí Pau Vila, compatriota nostre que excel·lí com a pedagog i geògraf i que, poc o molt, estigué relacionat amb les escoles de Sant Feliu, les escoles **d'abans**.

(He de dir que la finalitat d'aquestes línies no és tan sols «recuperar quelcom de la nostra història» —sense que aquesta, excessivament mal utilitzada expressió, vulgui significar en aquest cas la feina inútil de substituir uns herois i mites, per uns altres de més «demòcrates i nacionals»—, sinó, alhora, ullar críticament les nostres escoles actuals des de l'angle de l'evocació històrica, des del **corcó** del record).

Pau Vila i la tradició escolar de Sant Feliu: Escola Horaciana.

No podem ara i aquí contar fil per randa la vida d'aquest «català universal». Em limito a recordar que com a educador d'infants fou el creador de l'Escola Horaciana (1905); una escola que tingué com a objectiu educar la mainada dels treballadors i fer-ho d'una manera viva, interessant i agradable, tal com ho palesa el lema que escollí: «Ensenyar delectant», coneguda frase d'Horaci.

Així Pau Vila, juntament amb altres, iniciava una línia pedagògica que no seria, ni molt menys, privativa de la «gran» Barcelona; sinó que també, i potser abans, tingué un seriós desenvolupament a les comarques gironines. Adhuc a Sant Feliu hom pot trobar experiències interessants en aquest ram, que venien a continuar la remota tasca de Mn. Baldiri Rexach. Ja al segle di-

novè sorgí el Col·legi Vidal, que ben aviat era declarat «Institut Lliure», adherit a la Universitat de Barcelona. I el 1886 aquest mateix col·legi publicava una revista anual amb articles signats per B. Galí, Estartús . . . , i que tractava temes prou importants.

De la mateixa manera, el segle passat, funcionava ja una escola laica al carrer Algavira i, al seu entorn, una societat de «Fomento de la Enseñanza Laica».

Tenim notícia que a començaments de la nostra centúria existien algunes escoles d'aquella condició (o una, que successivament hom anomena): «La Verdad» (1904), «La Escuela Moderna» (1906), «La Luz del Progreso» (1907) i l'Escola Horaciana (1907).

Com podeu veure, el coneixement que tinc d'aquells centres escolars, ara per ara, és encara molt boirós.

Sigui com sigui, sabem que l'escola laica del carrer Algavira havia esdevingut, el 1907, «ESCOLA HORACIANA», inspirada per tant en l'experiència de Pau Vila que, el juliol d'aquell mateix any, vingué a Sant Feliu per a donar una conferència, a la sala Vidal, sobre l'«Escola Horaciana i el sentiment de cultura a l'Empordà». Naixia d'aquesta manera la Institució Horaciana de Cultura, que seria gestionada per una junta —portantveu d'un Patronat— i que passà per diverses vicissituds, segons la ideologia dels components de dita junta, i segons l'heterogenia personalitat dels educadors.

No cal fer aquí un estudi exhaustiu d'aquella institució escolar. Penso,

però, que en general els grups de pares (amb suport econòmic i moral per part d'algunes personalitats republicanes), entusiastes d'una pedagogia nova, que feien possible aquella experiència, i els mestres Joaquim Oller, Antoni Sabater, Casasola (famós mestre racionalista, ex-col·laborador de Ferrer i Guàrdia), Maria Duran, Antònia Maymon, Miquel Campuzano, Galo Mallol i muller, Josefina Formiga, Rosa Viader . . . , ideològicament llibertaris o no, amb més o menys encert i amb més o menys recursos tècnics, tots ells s'esforçaren per renovar l'escola, seguint els camins pedagògics iniciats, entre altres, per Pau Vila. És a dir, per a educar i transmetre coneixements d'una forma agradable, fent sovint sortides i intercanvis escolars; estimulants la cooperació (ells mateixos, els alumnes s'administraven el material) i eliminant tot esperit competitiu; defugint de l'estudi purament memorístic, fent treballar la imaginació. Tenien un petit jardí on hi plantaven flors . . . , i tot allò en règim de coeducació i de laització.

Malgrat tot, crec que, molt millor que jo, aquesta aventura escolar de l'Escola Horaciana la podrien explicar, a les pàgines d'ES CORCÓ, els exalumnes d'aquella, retent d'aquesta manera un humil i merescut homenatge a aquells pedagogs, avui oblidats.

No dubto que es realitzaren altres experiències i que hi hagueren altres pedagogs. En Salvador Albert, per exemple. Mestre i propagador tenaç de les noves idees per nombroses conferències al «Centro Instructivo Obrero», articles als diaris, classes gratuïtes . . . El seu llibre, certament molt dur, la «INVOLUCIÓ», publicat per Viader el 1908, versava ja sobre l'escola, el mestre i el deixeble. Fou pioner també del Moviment d'Extensió Universitària a Sant Feliu . . . , etc. Imagino que aquest aspecte de la personalitat de l'Albert ha estat poc estudiat.

I després de 1939?

Amb l'ocupació militar del 1939 s'anul·laren tots aquells esforços de renovació pedagògica, finant així la millor època de la nostra història de l'educació.

Malgrat tot, en plena etapa franquista, alguns grups de pares i mestres, al redós de la institució Rosa Sensat, s'arriscaren a recomençar, a mantenir la continuïtat d'aquella època heroica. Aquestes experiències, però, tenien lloc exclusivament a Barcelona i perifèria; mentre que les nostres comarques gironines, en altre temps pioneres d'aquell moviment, en restaven al marge. També Sant Feliu, si molt no m'equivoco.